

Залучення до масової фізичної культури різних верств населення (доросле населення, студенти, школярі, дошкільники)

- спорту : [спец.] 24.00.01 "Олімпійський і професійний спорт" / В.О. Андрійцев; Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України. - Київ, 2016 . – 20 с.
2. Бойко В. Ф. Соревновательная деятельность высококвалифицированных борцов вольного стиля на современном этапе / В. Ф. Бойко, И. И. Малинский, В. А. Андрейцев, В. В. Яременко // Физическое воспитание студентов. – 2014. – № 4. – С. 13-19.
 3. Вільна боротьба: чоловіки, жінки. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності та спеціалізованих навчальних закладів спортивного профілю / С.В. Латишев, В.І. Шандригось. – Київ: АСБУ, 2012. – 95 с.
 4. Воробьев В.А. Основные научно-методические направления модернизации многолетней подготовки юных борцов / В.А. Воробьев // Ученые записки университета имени П.Ф. Лесгафта. – № 10 (56). – 2009. – С. 18-21.
 5. Латышев С.В. Система индивидуализации подготовки в вольной борьбе: монография / С.В. Латышев. – Донецк: ДонНУЭТ, 2013. – 375 с.
 6. Завьялов Д.А. Анализ факторов оптимизации спортивного мастерства борцов / Д.А. Завьялов, П.В. Трутнев // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – 2002. – № 4. – С. 49.
 7. Яременко В.В. Формування техніки атаквальних рухових дій борців вільного стилю на етапі попередньої базової підготовки / В.В. Яременко: автореф. дис... канд. наук з фіз. вихов. та спорту: 24.00.01 / Дніпропетровський державний інститут фізичної культури і спорту. – Дніпропетровськ, 2014. – 19 с.

Анотація. Метою роботи було дослідити особливості технічної підготовки борців вільного стилю та виявити критерії їхньої майстерності на третьому етапі спортивної підготовки. Під час дослідження вивчалися особливості удосконалення техніки прийомів боротьби на етапі спеціальної підготовки. Результати досліджень показали, що різниця часу виконання прийомів борцями з групи БП та групи СП незначна, а при виконанні коронних прийомів, комбінацій з тактичною підготовкою, витрачають більше часу менш кваліфіковані борці.

Ключові слова: технічна підготовка борців вільного стилю, удосконалення техніки, коронні прийоми, комбінації з тактичною підготовкою.

Shandrygos V., Mozolyuk A. Features of improving the technical actions of freestyle wrestlers at the stage of specialized training.

Abstract. The aim of the study was to investigate the technical training of freestyle wrestlers and to identify the criteria for their skill in the third stage of sports training. During the study the features of improving the technique of fighting techniques at the stage of special training were studied. The results of the studies showed that the difference between the time of performing receptions by fighters from the BP group and the joint venture group is insignificant, and less skilled fighters spend more time when performing crown receptions, combinations with tactical training.

Keywords: freestyle wrestling, technical and tactical actions, basic training, specialized training.

ПЛАНУВАННЯ НАВЧАЛЬНО-ТРЕНУВАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З ФУТБОЛУ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Оліяр Михайло, Ірина Мацталер

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Актуальність. Футбол, як один із найбільш популярних видів спорту посідає чільне місце за кількістю залучених до навчально-тренувального процесу та спортивного удосконалення дітей та молоді. Секції з футболу є у державних та комунальних дитячо-юнацьких спортивних школах; займаються футболом у спортивних клубах, у школах та академіях футбольних клубів; набирають все більшого поширення та популярності приватні заклади де проводять заняття футболом. Майбутні успіхи українських спортсменів на міжнародному рівні тісно пов'язані, у тому числі, з ефективною роботою даних установ, що базується на програмному забезпеченні їхньої діяльності.

Основним документом, що визначає спрямованість та зміст навчального процесу у відділеннях з футболу комплексних і спеціалізованих спортивних шкіл є «Футбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву та шкіл вищої спортивної майстерності» видана ще у 2003 році [9]. Навчальна програма регламентує навчально-тренувальну діяльність дітей віком від 6 років. Проте, вивчення інтернет-оголошень засвідчило, що в Україні є значна кількість приватних закладів, де заняття футболом проводяться із дітьми, починаючи із 4-річного віку. При цьому, як зазначив у виданні «Коментарі» старший тренер з футболу ДЮСШ «Атлет» (м. Київ), Дмитро Мурашенко, комерційні школи, що тренують дошкільників, не мають спеціальної системи підготовки дітей даного віку і працюють методом «тику» [10].

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У спеціальній літературі, хоч не широко, та все ж представлені роботи що стосуються вікових рамок початку занять спортивними іграми та програмно-методичного забезпечення наймолодших футболістів.

Зокрема, Ганчева В. І., у результаті аналізу програмно-методичного забезпечення ДЮСШ, діючого сьогодні, зауважила, що безперервний розвиток спорту потребує подальшого осмислення й удосконалення існуючих програми з видів спорту для ДЮСШ, СДЮШОР, ШВСМ за активної участі у цьому процесі відповідних спортивних федерацій [2].

Мітова О. О. та Онищенко В. М. у статті присвяченій аналізу сучасних підходів до структури та змісту навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки у спортивних іграх зазначили, що на сьогодні, у розвитку спортивних ігрових дисциплін у Європі спостерігається тенденція до ранньої спеціалізації – зменшення віку дітей що починають займатися спортивними іграми. Відсутність «гнучкості» у даному аспекті та застарілість і невідповідність навчальних програм спортивних шкіл сучасним вимогам, на думку авторів, є причиною відставання Українських команд на міжнародній спортивній арені [6].

Ряд науковців досліджували проблематику занять футболом дітей дошкільного віку у рамках дошкільних навчальних закладів. Так, у роботі Максимової О.О. йдеться про значимість фізичної культури та можливість тренування дітей у різні періоди дошкільного віку для формування і зміцнення їхнього здоров'я [5]. Конох О. Є. зазначає, що у теорії фізичного виховання дітей дошкільного віку методика навчання спортивних ігор є однією з найменш вивчених. Автор акцентував увагу на ефективності занять фізичною культурою з елементами футболу дітей 5-6-річного віку для покращення їх фізичного стану, та висловив думку, що у перспективі слід розробляти та застосувати програми із використанням засобів зі спортивних ігор у процесі фізичного виховання дітей навіть уже молодшого та середнього дошкільного віку [3]. Бабачук Ю. М. вивчав педагогічні умови використання спортивних ігор (серед них і футболу) в умовах дошкільного навчального закладу та зазначив, що процес навчання дітей старшого дошкільного віку ігор з елементами спорту є ефективним засобом фізичного розвитку, проте потребує оптимізації засобів, форм, методів і прийомів [1].

Є також роботи, що стосуються занять футболом дітей дошкільного віку у гуртках та позашкільних закладах. Так, програма і методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку гри у футбол «Шкіряний м'яч», що схвалена Міністерства освіти і науки України, призначена для організації гурткової роботи в дошкільному навчальному закладі, а також рекомендована для інструкторів з фізичної культури дошкільних закладів, вихователів, керівників секцій для дошкільників при позашкільних навчальних закладах. Програма розширює і доповнює варіативну складову Базового компонента дошкільної освіти і пропонує більш глибоке ознайомлення старших дошкільників з елементами техніки, тактики, правилами гри та формування відповідних ігрових умінь і навичок [7].

Залучення до масової фізичної культури різних верств населення (доросле населення, студенти, школярі, дошкільники)

У 2017 році Сухомлинов Р. О. та Андреева О. В. досліджували показники фізичного розвитку хлопців віком 5 – 6 років, які займаються в дитячих футбольних клубах. При цьому, серед обстежуваних лише одного футбольного клубу було 30 хлопчиків віком 5 років, що наштовхує на думку про неабиякий запит на заняття футболом дошкільнят [8].

Об'єктивне зменшення віку початку занять футболом з шести до чотирьох років та необхідність якісного планування навчального процесу даного контингенту визначило мету дослідження.

Мета дослідження: оцінити необхідність розробки навчальної програми для занять футболом дітей старшого дошкільного віку.

Завдання дослідження:

1. Вивчити зарубіжний досвід стосовно початку організованих занять футболом.
2. Визначити поширеність секцій для занять футболом дітей старшого дошкільного віку в Україні.
3. Оцінити достатність (якість, рівень) програмного забезпечення діяльності секцій для занять футболом дітей віком 4-6 років .

Методи дослідження: теоретичний аналіз нормативно-правової бази сфери освіти, теоретичний аналіз та узагальнення даних наукової та методичної літератури, аналіз інтернет-даних , анкетування.

Результати дослідження.

Організаційно-методичне забезпечення діяльності спортивних шкіл незалежно від підпорядкування, типу і форми власності в установленому порядку здійснює Мінмолодьспорт. Мінімальний вік дитини, що підлягає зарахуванню до спортивної школи, залежить від специфіки виду спорту та визначається Мінмолодьспортом за погодженням з МОЗ. Попередня навчальна програма з футболу для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву, від 1995 року, передбачала початок занять футболом із восьми років [4]. Діюча навчальна програма, від 2004 року, регламентує навчально-тренувальний процес дітей починаючи із шести років. Останнім нормативним документом, що визначає мінімальний вік вихованців, які зараховуються до груп відділень з футболу комплексних дитячо-юнацьких спортивних шкіл, дитячо-юнацьких спортивних шкіл з видів спорту, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву є Додаток 1 до наказу Міністерства молоді та спорту України № 67 (підпункт 1 пункту 2) від 17.01.2015. Згідно його положень, вік початку занять футболом становить 6 років. Відслідковуючи тенденцію, до зменшення віку початку занять футболом в Україні від восьми до шести років, слід зазначити, що реакції держави на економічні, соціальні зміни у суспільстві є досить повільними. Так, уже 14 років не переглядалась навчальна програма для занять футболом та не розширювалися вікові межі початку занять. Досвід провідних у футболі європейських держав свідчить про те, що діти починають відвідувати секції з футболу уже у дошкільному віці. Так, всесвітньовідомий мадридський клуб «Реал» у своїх соціальних програмах залучає до занять футболом дітей віком від 5 років [11]. На сайті ще одного відомого іспанського футбольного клубу «Еспаньйол», філії академії якого діють, практично, по усьому світі, зазначається, що набір дітей розпочинається із 4-річного віку [13].

Футболна академія провідного італійського футбольного клубу «Ювентус» проводить заняття з дітьми віком від 5 років, а її філії (всього їх понад 30) у деяких країнах від 4-ох років [12]. Представник міжнародної академії футбольного клубу «Ювентус» у Південній Америці, Пол Вальдерама, закликає батьків віддавати дітей у футбольні школи у віці від 4-ох років. Такий ранній початок футбольної кар'єри, на думку фахівця, полекшить подальшу технічну підготовку, є психомоторно, фізіологічно та психологічно виправданим.

На сайті Німецького футбольного союзу (*Deutscher Fußball-Bund, DFB*), що здійснює контроль та управління футболом у Німеччині, наведено інструкції та елементи програми занять футболом дітей у віці від 4-ох до 6-и років (вікова група «Bambini»).

Українські приватні футбольні школи найбільш оперативно відреагували на загальноєвропейську тенденцію до більш раннього початку занять футболом. Дослідження оголошені в Інтернет-мережі засвідчило, що у кожному обласному центрі діють заклади, які проводять набір дітей для занять футболом із 4-ох, а деякі, навіть із 3-ох років. Зокрема, у Києві, згідно даних Інтернету, функціонує більше п'ятидесяти закладів та їх відділень, де займаються юні футболісти, починаючи із 4-х років.

Мотивами, що сприяють залученню до занять футболом у дошкільному віці можуть бути:

- популярність футболу, як виду спорту;
- підготовка до відбору у школи та академії при футбольних клубах;
- намагання батьків залучити дітей до рухової активності.

Вагомий мотиваційний чинник підкріплюється наявністю серйозних передумови для занять футболом дошкільників:

- відсутність медичних протипоказань;
- наявність інфраструктури;
- доступність матеріально-технічного забезпечення навчально- тренувального процесу.
- фінансова спроможність батьків;
- підвищення розуміння цінності рухової активності батьками.
- заохочення дошкільників до занять футболом зі сторони приватних шкіл для того,

щоби залучити до проходження багаторічного періоду спортивної підготовки саме у їхньому закладі.

Аналіз офіційних сайтів приватних футбольних шкіл виявив, що у навчально-тренувальному процесі з дітьми 3-6 років використовуються такі навчальні програми:

1. Навчальні програми, що мають загально-декларативний характер та не відповідають вимогам до відповідних документів планування.

2. Закордонні навчальні програми та методики, або програми на основі закордонних методик (іспанські, німецькі, голандські);

3. Власні (авторські) навчальні програми.

Використання закордонних навчальних програм та методик має певні недоліки:

1. Програми, які пропонують іноземні футбольні клуби чи академії досить дорогі.

2. І платні програми, і ті які є у загальному доступі можуть бути сумнівної якості, адже не проходять рецензування.

3. Закордонні навчальні програми, навіть хорошої якості, взяті для окремої вікової групи, будуть вирвані із контексту багаторічної підготовки футболіста.

Для вивчення діяльності та програмного забезпечення закладів, де організовано навчально-тренувальний процес юних футболістів віком 4-6 років, а також з метою визначення напрямків удосконалення навчально-тренувального процесу з футболу дітей старшого дошкільного віку, нами проведено опитування у формі анонімного анкетування тренерів, що працюють з відповідним контингентом. До опитування намагалися залучити фахівців з усіх регіонів України. Слід зазначити, що лише невелика частина респондентів зголосилася дати відповіді на запитання анкети. Загалом, отримано відповіді на запитання анкети від 12 футбольних тренерів, що представляють 6 областей України та мають досвід роботи з дітьми 2,5 – 6 років. Вік респондентів – від 24 до 36 років (середній – 29 років). Середній стаж тренерської діяльності опитаних становить 4,5 роки, із них, у середньому, 2,5 роки – це робота із дітьми старшого дошкільного віку.

Залучення до масової фізичної культури різних верств населення (доросле населення, студенти, школярі, дошкільники)

Третина респондентів зазначили, що дітей дошкільного віку, що хотіли би займатися футболом, у їхньому регіоні, небагато (Рис. 1). 33 % опитаних відповіли, що бажаючих багато. Ще одна третинна підмітила, що кількість дітей даної вікової групи, що хочуть займатися футболом з кожним роком збільшується.

Рис. 1 Аналіз відповідей на запитання анкети «Чи багато дітей дошкільного віку бажають займатися футболом у вашому закладі ?»

Із-поміж опитаних тренерів 66% вважають, що для організації навчально-тренувального процесу дітей дошкільного віку потрібна навчальна програма, а 36% респондентів висловили думку, що розробка та використання даного документу не є обов'язковим. Проте, 92 % фахівців зазначили, що навчальну програму використовують. За особисто розробленою програмою працюють 59% тренерів, закордонні програми використовують 17%, По 8% опитаних орієнтуються на навчальну програму розроблену школою (кубом), де працюють та навчальну програму рекомендовану Міністерством освіти та науки України. Ще 8% тренерів навчальної програми не використовують (Рис. 2). 25% фахівців зазначило, що намагаються поєднувати використовувані ними програми і методики із зарубіжними.

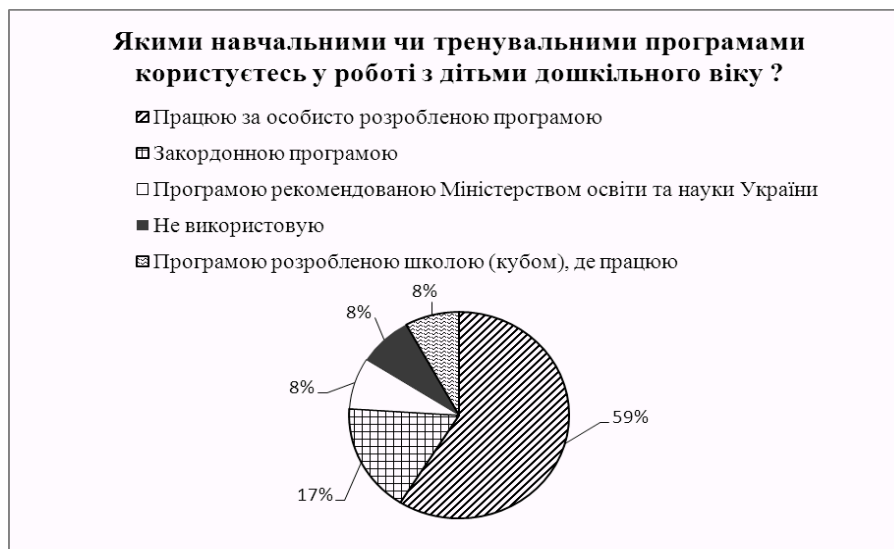

Рис. 2 Аналіз відповідей на запитання анкети «Якими навчальними чи тренувальними програмами користуєтесь у роботі з дітьми дошкільного віку ?»

Усі 92% респондентів, які користуються навчальними програмами, впродовж своєї практики, пробували використовувати й інші програми.

Задоволені навчальними чи тренувальними програмами, якими користуються, 42% опитаних, а 58% вважають, що дані документи планування діяльності необхідно удосконалити.

Дані анкетування засвідчили, що попит на організацію та проведення навчально-тренувальних занять із дітьми старшого дошкільного віку в Україні існує та з кожним роком все збільшується. Проте, досвід такої діяльності у нашій державі незначний, про що, зокрема, свідчить середній стаж роботи респондентів із зазначеним контингентом (2,5 роки). Середній вік тренерів (29 років) та те, що 92% із них намагалися знаходити шляхи покращення та оптимізації своєї діяльності, апробовуючи різні навчальні програми, дає можливість думати, що вони розуміють перспективність роботи із старшими дошкільниками та недосконалість наявного програмно-методичного забезпечення. Саме, не розроблена методична та програмна база, спонукає більшість (84%) тренерів намагатися створювати такі програми самостійно або використовувати зарубіжний досвід.

Загалом, дослідження показало, що заняття футболом із дітьми 4 – 6-річного віку є досить розповсюдженою практикою у світі. Все більшого поширення набір у секції футболу старших дошкільнят набирає в Україні. Проте, незважаючи на окремі спроби науковців звернути увагу на проблеми планування навчально-тренувального процесу даного контингенту, тренери у своїй роботі, переважно, опираються на власні напрацювання та програмно-методичний матеріал зарубіжних фахівців. Серед фахівців-практиків є розуміння необхідності розробки та впровадження навчальної програми занять футболом дітей старшого дошкільного віку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бабачук Ю. М. Педагогічні умови використання спортивних ігор як практичного засобу фізичного виховання в умовах дошкільного навчального закладу / Ю. М. Бабачук // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія : Педагогіка і психологія. - 2014. - Вип. 42(1). - С. 73-77. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_42\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzvdpu_pp_2014_42(1)_19).
2. Ганчева В. І. Аналіз діючого програмно-методичного забезпечення ДЮСШ у системі освіти / В. І. Ганчева // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – № 7 (33). – Суми : СумДПУ, 2013. - С. 61-69.
3. Конох О.Є. Організація процесу фізичного виховання в дошкільному навчальному закладі з цілеспрямованим використанням елементів футболу / О.Є. Конох // Вісник Запорізького національного університету: збірник наукових статей. Серія: Фізичне виховання та спорт. – Запоріжжя : ЗНУ, 2012 – № 1(7). - С. 59 – 63.
4. Лисенчук Г.А., Ніколаєнко В.В., Повисший Н.Ф., Біч Г.В., Орехов О.Б. Футбол: Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких шкіл олімпійського резерву – К.: Мінмолодьспорту України, 1995 – 117 с
5. Максимова О.О. Фізична культура і тренування дітей як шлях до формування і зміцнення здоров'я // Теоретико-методичні засади організації навчально-виховного процесу у ДНЗ та початковій школі: збірник науково-методичних праць / За аг. Ред.. О.О. Максимової, М.А.Федорової. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім.. І Франка, 2015 . – С. 13 – 17.
6. Мітова О.О., Онищенко В. М. Аналіз сучасних підходів до структури та змісту навчально-тренувального процесу на етапі початкової підготовки у спортивних іграх // Міжнародна науково-практична конференція "Фізична культура, спорт та здоров'я". 2016. - С. 151-154.

**Залучення до масової фізичної культури різних верств населення
(доросле населення, студенти, школярі, дошкільники)**

7. Програма і методичні рекомендації з навчання дітей старшого дошкільного віку гри у футбол «Шкіряний м'яч» /Дяконова Н.С., Дроздюк В.І., Коваленко Г.М., Якименко Н.І. – Суми, 2015. – 43 с.
8. Сухомлинов Р. О. Характеристика показників фізичного розвитку хлопчиків 5-6 років, які займаються у дитячих футбольних клубах / Р. О. Сухомлинов, О. В. Андрєєва // Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). - 2017. - Вип. 7. - С. 35-38. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_015_2017_7_11.
9. Футбол. Навчальна програма для дитячо-юнацьких спортивних шкіл, спеціалізованих дитячо-юнацьких спортивних шкіл олімпійського резерву, шкіл вищої спортивної майстерності. - Київ. 2003.
10. <https://news.finance.ua/ua/news/-/308525/yak-futbolni-shkoly-roblyat-biznes-na-dityah>
11. <https://www.realmadrid.com/sobre-el-real-madrid/fundacion/proyectos/espana?pid=4500014944505>
12. <http://www.juventus.com/en/j-academy/our-philosophy.php>
13. <https://www.rcdespanyol.com/es/rcde-academy>

Анотація. У статті досліджено проблематику планування навчально-тренувальних занять футболом для груп дітей віком 4-6 років. Виявлено поширення футбольних секцій для старших дошкільнят в усіх регіонах країни. На основі результатів анкетування вивчено особливості програмно-методичного забезпечення відповідної діяльності.

Ключові слова: футбол, навчальна програма, старший дошкільний вік.

Abstract. The article explores the issues of planning the training of football for groups of children 4-6 years old. The distribution of football sections for older preschool age in all regions of the country was revealed. Based on the results of the survey, the features of the software and methodological support for this activity were studied.

Keywords: football, curriculum, older preschool age.